

Over het regeerakkoord

Op 10 oktober werd het nieuwe regeerakkoord gepresenteerd. In dit artikel geven we een korte samenvatting van de belangrijkste beleidsvoornemens van het nieuwe kabinet op het sociaal domein en in de zorg. Veel maatregelen zullen overigens in de komende maanden en jaren concreet uitgewerkt moeten worden. Het regeerakkoord is te vinden op www.kabinetsformatie2017.nl

Vertrouwen in de toekomst, Regeerakkoord 2017 – 2021 VVD, CDA, D66 en ChristenUnie

Inleiding

In de inleiding van het regeerakkoord staan enkele uitgangspunten geformuleerd. Zo wordt er meer geïnvesteerd in voorzieningen die van ons allemaal zijn, want iedereen moet zich verzekerd weten van een veilige, zorgzame en hechte samenleving. Daarom wordt geïnvesteerd in onder meer zorg en onderwijs. De vele positieve krachten in de samenleving van burgers, verenigingen en geloofsgemeenschappen krijgen van het kabinet meer ruimte.

Het kabinet biedt ruimte aan initiatieven van burgers en verenigingen in de samenleving. In overleg met gemeenten wordt daarom via een Right to Challenge-regeling aan burgers en lokale verenigingen de mogelijkheid geven om een alternatief voorstel in te dienen voor de uitvoering van collectieve voorzieningen in hun directe omgeving. Daarbij gaat het om zaken als het onderhoud van een park, het beheer van sportvelden of andere maatschappelijke voorzieningen. Daarnaast gaat het kabinet samen met enkele gemeenten experimenteren met een recht op overname. Lokale verenigingen of buurtbewoners krijgen daarbij het eerste recht om maatschappelijke voorzieningen over te nemen en de bijbehorende functie voort te zetten.

Arbeid

Het budget voor activering van en dienstverlening aan mensen in een kwetsbare positie wordt verhoogd. Daarmee ontstaat voor 20.000 extra personen de mogelijkheid voor beschermt werk. Het instrument van loonkostensubsidies in de Participatiewet wordt vervangen door de mogelijkheid tot loondispensatie. Werkgevers kunnen daarmee onder het wettelijk minimumloon betalen, al naar gelang de verdien capaciteit van de persoon in kwestie. De gemeente vult, afhankelijk van de gemeentelijke inkomensvoorziening waar de betrokkene gebruik van maakt, het inkomen aan.

Het kabinet wil het aantrekkelijker maken om mensen met een arbeidsbeperking een arbeidsplaats te bieden. Ten eerste zal het kabinet initiatieven die er zijn om via *reshoring* (= terughalen van werkzaamheden uit lage lonenlanden) banen voor deze doelgroep mogelijk te maken, ondersteunen en aanjagen. Ten tweede wordt gekeken naar de uitkomsten van een breed onderzoek naar knelpunten en mogelijkheden, met bijzondere aandacht voor verbetering van de prestaties bij de overheid. Ten derde wordt op korte termijn geregeld dat banen van mensen uit de doelgroep 'banenafpraak', die meer zijn gaan verdienen dan het wettelijk minimumloon, toch blijven meetellen.

Armoede en schulden

Het kabinet wil het aantal mensen met problematische schulden terugdringen en mensen met schulden effectiever helpen. Via programmatische afspraken wil het kabinet met gemeenten tot een vernieuwende schuldenaanpak en een verbeterd schuldhulpverleningstraject te komen. De overheid dient de beslagvrije voet te respecteren. Om escalatie van schulden te voorkomen, wordt meer ingezet op direct contact met schuldenaren. De stapeling van boetes vanwege te laat betalen en bestuursrechtelijke premies wordt gemaximeerd. Mogelijkheden voor betalingsregelingen worden uitgebreid. Bij incasso worden misstanden effectiever bestreden.

Er komt een experiment met een schuldenrechter, die alle zaken van een schuldenaar geconcentreerd behandelt. Met gemeenten en erkende vrijwilligersorganisaties wordt gewerkt aan een landelijk dekkend netwerk van vrijwilligersprojecten gericht op schuldhulp en financiële begeleiding. Het kabinet zal extra middelen beschikbaar stellen voor het voorkomen van schulden en de bestrijding van armoede - in het bijzonder onder kinderen.

Eigen bijdragen

Het kabinet gaat de eigen bijdragen fors verlagen, vooral in de Wmo. Er komt namelijk een abonnementstarief dat de stapeling van eigen bijdragen moet tegengaan. Dit abonnement op hulp in huis en zorg door de gemeente gaat 17,50 euro per maand kosten. Ook de eigen bijdragen die instellingen berekenen worden verlaagd, onder meer omdat het vermogen minder gaat meetellen.

GGZ

Het kabinet zet de beweging door om mensen met een psychische stoornis zo veel mogelijk mee te laten doen in de samenleving en stigmatisering tegen te gaan. Als blijkt dat de lopende afspraken om wachtlijsten in de GGZ te verkorten onvoldoende werken, worden zo nodig aanvullende maatregelen genomen, zoals het organiseren van een regionale doorzettingsmacht. Binnen de bestaande budgettaire kaders werkt het kabinet in overleg met de verzekeraars en de GGZ-sector aan de intensivering en opbouw van de ambulante GGZ. Voor GGZ-cliënten die buiten een instelling wonen is een integrale aanpak nodig van gemeenten, zorgaanbieders en verzekeraars over zorg, ondersteuning, participatie, schuldaanpak, scholing en huisvesting, met aandacht voor de omwonenden.

Het kabinet is voornemens om met een wetsvoorstel te komen om de Wet langdurige zorg (Wlz) ook toegankelijk te maken voor GGZ-cliënten die langdurige zorg nodig hebben. In lijn met de lopende aanpak komt er een beter vangnet voor mensen met verward gedrag. Daar waar nodig moet regionale 24/7-crisis zorg met voldoende crisisplaatsen en vervolgzorg aanwezig zijn. Voor cliënten komen er meer mogelijkheden voor tijdelijke opname op eigen verzoek en na een gesprek met een professional.

Inclusieve samenleving

Het kabinet wil een samenleving waarin iedereen mee kan doen ongeacht talenten of beperkingen. De implementatie van het VN-gehandicaptenverdrag is hierbij belangrijk. Waar partijen achterblijven, wordt actie ondernomen, bijvoorbeeld door voorlopers in contact te brengen met achterblijvers. De groep mensen met een (licht) verstandelijke beperking, daklozen en zwerfjongeren wordt beter in beeld gebracht en er wordt voor gezorgd dat verschillende vormen van zorg en ondersteuning beter op elkaar aansluiten (met ook aandacht voor de overgang naar volwassenheid). De combinatie van passend onderwijs en zorg vanuit verschillende financieringsbronnen wordt eenduidiger en eenvoudiger geregeld. Het kabinet onderzoekt op welke manier dit voor kind en ouders zo goed mogelijk kan, waaronder een betere inzet van cliëntondersteuners en onderwijszorgconsulenten.

Er wordt extra geïnvesteerd in onafhankelijke cliëntondersteuning die de cliënt op weg helpt op verschillende levensgebieden (waaronder maatschappelijke ondersteuning, zorg, inkomen en werk). Dit gebeurt in samenspraak met gemeenten en zorgkantoren, die deze functie moeten organiseren. Deze kabinetsperiode is hiervoor 55 miljoen euro beschikbaar, daarna 10 miljoen per jaar.

Gemeenten worden verder gestimuleerd met woningcorporaties afspraken te maken over voldoende en passende woonruimte, met bijzondere aandacht voor kleinschalige en innovatieve wooninitiatieven en doorstroom. Het kabinet komt met een voorstel voor de organisatie en financiering van beschermd wonen op basis van het rapport-Dannenbergh.

Het persoonsgebonden budget blijft in alle zorgwetten verankerd. Momenteel lopen er verschillende initiatieven rondom persoonsvolgende bekostiging en een integraal PGB. Het kabinet wacht de resultaten af en neemt op basis daarvan maatregelen.

Jeugdzorg

Er moet laagdrempelige hulp en ondersteuning beschikbaar zijn, uitgaande van de eigen kracht van gezinnen. Als het thuis niet meer gaat, moeten kinderen kunnen rekenen op passende zorg, bij voorkeur - als dit in het belang van het kind is - in een pleeggezin of gezinshuis. Daarbij is ruimte voor innovatie.

Het Actieplan Pleegzorg wordt samen met de sector voortvarend uitgevoerd om voldoende pleegouders te werven en te ondersteunen.

De Jeugdwet wordt geëvalueerd met daarbij nadrukkelijk aandacht voor de jeugd-GGZ. De ondersteuning van de transformatie van de jeugdhulp krijgt een vervolg. Voor de invulling hiervan worden in overleg met gemeenten en de sector tijdelijk middelen (die optellen tot 54 miljoen euro) beschikbaar gesteld.

Als gemeenten noodzakelijk geachte samenwerking op het gebied van specialistische jeugdhulp (bijvoorbeeld gezamenlijk inkopen, afstemmen bedrijfsprocessen) niet zelf regelen, dan dwingt het Rijk dit af. Voor gecertificeerde jeugdinstanties kunnen gemeenten kiezen voor een subsidierelatie. Vroegtijdige signalering en open gesprekken over vermoedens van mishandeling en geweld krijgen binnen de meldcode meer aandacht in sociale wijkteams en de jeugdgezondheidszorg. Daarnaast wordt de forensische kennis op het terrein van kindermishandeling versterkt.

Onderwijs

Het kabinet zet de ingezette systematiek van passend onderwijs voort. Wel wordt onderzocht op welke wijze het leerrecht van kinderen wettelijk kan worden vastgelegd. Ook zal het kabinet bezien hoe de zorg voor leerlingen binnen een beperkt aantal onderwijsinstellingen met complexere problemen direct uit de middelen voor zorg in onderwijstijd kan worden gefinancierd. De zorg thuis dient daarbij adequaat te blijven.

Om ervoor te zorgen dat middelen voor passend onderwijs ook echt in de klas terecht komen, komt er onafhankelijk toezicht op de samenwerkingsverbanden (van scholen in een regio). Het kabinet wil dat ouders en scholen in een gelijkwaardig gesprek een passende aanpak afspreken, daarbij ondersteund door de mogelijkheid van een onderwijsconsulent.

Om te voorkomen dat kinderen tussen wal en schip vallen, wil het kabinet het aantal thuiszitters fors beperken en verzuim eerder signaleren en aanpakken. Alle samenwerkingsverbanden zullen daartoe

een wettelijk verplichte doorzettingsmacht beleggen. Het kabinet gaat verder met het beleid om laaggeletterdheid terug te dringen. Het budget hiervoor wordt met 5 miljoen per jaar verhoogd.

Wmo

Het kabinet gaat de uitvoering van de Wmo evalueren, met aandacht voor duidelijkheid over wat maatschappelijke ondersteuning inhoudt, de kwaliteit van keukentafelgesprekken, onafhankelijke cliëntenondersteuning en procedures voor klachten en bezwaren. Op basis van de evaluatie worden knelpunten gericht aangepakt.

Voor de uitvoering van het manifest “Waardig ouder worden” is in deze kabinetsperiode 180 miljoen euro beschikbaar, daarna 30 miljoen euro per jaar.

Met gemeenten worden afspraken gemaakt over ondersteuning van mantelzorgers, zoals respijtzorg en dagopvang, goede communicatie over het aanbod en de gebruikelijke hulp.

Met een coalitie van gemeenten en maatschappelijke organisaties wil het kabinet komen tot een uitwisseling van effectieve lokale aanpakken van eenzaamheid.

Wonen

Met de nieuwe Omgevingswet krijgen gemeenten meer verantwoordelijkheden, meer instrumenten en meer vrijheidsgraden in het ruimtelijk beleid en het woonbeleid. Dat biedt mogelijkheden tot regionaal en lokaal maatwerk om te sturen op omvang, samenstelling en kwaliteit van de woningbouwproductie.

Het woningaanbod moet meebewegen met de veranderende eisen en wensen. Dat heeft implicaties voor het type woning dat moet passen bij ieders financiële mogelijkheden (zoals sociale huurwoningen, midden-huurwoningen en koopwoningen) en woningen die zijn toegesneden op doelgroepen als ouderen en gehandicapten.

Zorg

In totaal wordt er 1,9 miljard euro bespaard op de zorg. Dat gebeurt via akkoorden met de zorgsector (die te maken krijgen met een uitgavenplafond) en door maatregelen die de aankoop van geneesmiddelen en hulpmiddelen goedkoper maken. Er worden namelijk hoofdlijnenakkoorden (2019-2022) gesloten over medisch-specialistische zorg, geestelijke gezondheidszorg, huisartsen- en multidisciplinaire zorg en wijkverpleging en de overheid wordt strenger bij de inkoop van medicijnen.

Het kabinet investeert 2,1 miljard euro in de verpleeghuiszorg, vooral in extra en beter opgeleid personeel. Het eigen risico voor de zorg blijft 385 euro. De bezuiniging van 188 miljoen op langdurige zorg wordt teruggedraaid.

Voor preventie en gezondheidsbevordering is tijdens deze kabinetsperiode 170 miljoen euro beschikbaar, daarna 20 miljoen per jaar. Er wordt een nationaal preventieakkoord gesloten met patiëntenorganisaties, zorgaanbieders, zorgverzekeraars, gemeenten, sportverenigingen en -bonden, bedrijven en maatschappelijke organisaties. De focus van het akkoord moet liggen op de aanpak van roken en overgewicht. Het kabinet steunt de doelstelling om te komen tot een rookvrije generatie en verhoogt de tabaksaccijns. Problematisch alcoholgebruik wordt aangepakt.

Het huidige stelsel met private zorgaanbieders en -verzekeraars onder publieke randvoorwaarden wordt in stand gehouden en verbeterd waar nodig. De zorgverzekeraars behouden hun scheidsrechterrol. De inspraak van verzekerden, patiënten en cliënten op het beleid van hun zorgverzekeraar respectievelijk zorgaanbieder wordt wettelijk vastgelegd.

Aanknopingspunten voor adviesraden, cliëntenraden en cliëntenorganisaties

1. Het regeerakkoord brengt vooralsnog geen grote wijzigingen aan in het beleid op het gebied van het sociaal domein. Er is sprake van een grote mate van continuïteit. De voorgestelde maatregelen versterken de mogelijkheden voor vernieuwing van het beleid in het sociaal domein door de gemeenten. Denk aan de extra middelen voor onafhankelijke cliëntondersteuning, mantelzorgers en bestrijding van eenzaamheid. Wel is het nuttig de evaluatie van de Wmo en de Jeugdwet goed te volgen, want die evaluatie kan leiden tot bijstelling van de wetten en/of de uitvoering ervan.
2. Opvallend is de ruime aandacht voor een inclusieve samenleving en de implementatie van het VN-verdrag inzake de rechten van mensen met een beperking. Dit verdrag is een soort ideologische onderbouwing van de wetten op het sociaal domein en kan, mits goed ingevuld op lokaal niveau, bijdragen aan meer participatie van kwetsbare burgers.
3. De verbinding tussen het sociaal domein en de eerstelijnsgezondheidszorg zal waarschijnlijk toenemen. Denk aan de verschillende mogelijkheden om de positie van mensen met een psychische beperking te verbeteren. Zoals het tegengaan van eenzaamheid en depressie en het bevorderen van deelname aan de samenleving. Integraal denken vanuit cliënt- en burgerperspectief wordt dus steeds belangrijker.
4. Ook is het interessant te bekijken of eventueel een integraal persoonsgebonden budget, dus over de verschillende wetten heen, tot stand zal komen. Dat zou meer vraaggerichte zorg en de mogelijkheden van hulpvragers om de eigen ondersteuning en zorg te regelen immers sterk stimuleren.
5. Ten slotte is het van belang – bij alle maatregelen – vooral te blijven letten op de positie van de meest kwetsbare burgers die niet gemakkelijk kunnen meekomen. Hoeveel zelfredzaamheid en participatie mag men van hen verwachten en hoe vult de gemeente die begrippen in?

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

*Henk Beltman,
kennismakelaar programma Aandacht voor Iedereen.
henkbeltman@zorgbelangelderland.nl*